ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

(ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 194-195 ਦਾ 2012)

7 ਜਨਵਰੀ, 2020

[ਏ. ਐਮ. ਖੰਵਲਕਰ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860:

ਧਾਰਾ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਧਾਰਾ 34 - ਕਤਲ-ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣਾ - ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ (ਪੀਸੀਆਰ) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ - ਪੀਸੀਆਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ-ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 8) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨੇ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ (ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ-ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 16) ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਪੀੜਤ ਦੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੌਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। – ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਤਮਦਾਹ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੁਝਾਅ ਇੱਕ ਦੂਰ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਆਤਮਦਾਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਭਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੂ/ਐਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 304 (ਭਾਗ II)-ਸਜ਼ਾ ਯੂ/ਐਸ. 302/34 ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ.

ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨਃ

ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

ਆਯੋਜਿਤ 1.1 ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਨ

ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੁਕਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਬਿਆਨ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੌਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਫਿੱਟ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21] [384-ਈ-ਐਚ; 385-ਏ-ਸੀ]

ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2002) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਲ ਸਿੰਘ (2013) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 159: [2013] 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 968; ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2019) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 95; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1998 ਐਸ. ਸੀ. 2809; ਊਕਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਜੇ. ਟੀ. 2001 (4) ਐਸ. ਸੀ. 472: [2001] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1052; ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1979 ਐਸ. ਸੀ. 1173; ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ . ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1972 ਐਸ. ਸੀ. 1557; ਥੁਰੁਕੰਨੀ ਪੋਂਪੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1965 ਐਸ. ਸੀ. 939-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਪਾਪਰਾਮਬਾਕਾ ਰੋਸਮਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 1999 ਸੀਆਰਆਈਐਲਜੇ 4321; ਕੋਲੀ ਚੁਨੀਲਾਲ ਸਾਵਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ 1999 ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐਲ. ਜੇ. 4582; ਵਿਜੈ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ) (2015) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 749: [2015] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 394; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀ ਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 116: [1985] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 88; ਕਲਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 2019 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 621-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.2 ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ (ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ) ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੜ ਰਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ' ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੀ ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ (ਅਪੀਲ ਨੰ. 2) ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ 'ਤੇਲਵਾਲਾ' ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਂਗ ਸਮੀਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਸੰਦਰਭ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 23.1] [386-ਬੀ-ਈ]

1.3 ਇਹ ਸਾਬਕਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 100% ਡੂੰਘੀ ਜਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ 100% ਡੂੰਘੇ ਬਰਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਅਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ. [ਪੈਰਾ 23.2] [386- ਜੀ-ਐਚ; 387-ਏ]

1.4 ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ ਬੀ) ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 [ਪੁਲਿਸ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ] ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 24] [387-ਬੀ-ਸੀ]

1.5 ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਤੇ ਐਕਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਏ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 17 [ਡਾਕਟਰ] ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਉਸ ਵਾਹਨ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੱਸੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪੀੜਤ 100% ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24] [387- ਸੀ-ਐੱਫ]

1.6 ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 25] [388-ਬੀ-ਸੀ]

1.7 ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇੱਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਸਧਾਰਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਰੂਪ; ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਸ਼ੱਕੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ, ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-19 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 16 ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਮਐਲਸੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਆਨ ਐਕਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25.1] [388-ਈ-ਐਚ; 389-ਏ]

1.8 ਬਰਨ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਹੱਦ-92% ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਤੇ 100% ਤੱਕ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਰਨ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ, ਝੂਠ ਦੇ ਹਰ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਰਗੇ ਅੱਗ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪੀੜਤ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਟਦੀ ਉਮੀਦ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤਕ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਗਤੀ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਜਾਂ ਗਲਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੱਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੁਕਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ, ਭਾਵੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ 100% ਸਡ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ. [ਪੈਰਾ 25.2] [389-ਸੀ-ਜੀ]

ਵਿਜੈ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ) (2015) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 749: [2015] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 394; ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2019) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 95; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1998 ਐਸ. ਸੀ. 2809; ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1979 ਐਸ. ਸੀ. 1173-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

1.9 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਥਿਤ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਗੇ। ਬਿਆਨ ਐਕਸ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਸਡ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਗੂਠੇ ਵਰਗੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਡ਼ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ 100% ਡੂੰਘੀ ਜਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਡੋਰਸਮ 'ਤੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਛਿੱਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਸ' ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਉੱਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। [ਪੈਰਾ 25.3] [389- ਜੀ-ਐਚ; 390-ਏ-ਡੀ]
ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2019) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 95; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1998 ਐਸ. ਸੀ. 2809-ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

1.10 ਅਜਿਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਸੱਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਉਲਟ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 25.4] [390- ਈ-ਐੱਫ; ਐੱਚ]
1.11 ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਪੀੜਤ , ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25.5] [391-ਏ-ਬੀ]

2.1 ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟੈਂਪੋ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਵੈ-ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 2 ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਪੀੜਤ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ।" ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26 ਅਤੇ 26.1] [391- ਸੀ-ਡੀ, ਐੱਫ-ਐੱਚ; 392-ਏ]

2.2 ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਆਤਮਦਾਹ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਥਿਊਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 26.2] [392-ਬੀ-ਸੀ]

3. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ ਸਾਬਕਾ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 8/ ਏ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ, ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਵੀ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27.1] [392- ਜੀ-ਐੱਚ; 393-ਏ]

4. ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਨੰ. 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 27.2] [393-ਬੀ]

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਸੀਆਰ ਫਾਰਮ ਦੇ ਭਾਗ II, III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਅਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ, ਬਲਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 27.3] [393-ਡੀ-ਈ]

6. ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐਸਆਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਦਰਦ ਨਾਲ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 27.4] [393- ਐੱਫ; 394-ਏ-ਬੀ]

7. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਮਾਚਿਸ ਜਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ|

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ. 304 ਨੰਬਰ (ਭਾਗ II). [ਪੈਰਾ 27.5] [394-ਸੀ-ਡੀ]

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀ ਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 116: [1985] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 88-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨੰ. 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਸੁੱਟਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27.6] [394-ਈ-ਐੱਫ]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1998 ਐਸ. ਸੀ. 2809	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
[2001] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1052	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1979 ਐਸ. ਸੀ. 1173	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1972 ਐਸ. ਸੀ. 1557	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1965 ਐਸ. ਸੀ. 939	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
[1985] 1 ਐਸਸੀਆਰ 88	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14.5
(2019) ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 621	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15.2
(2002) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710	ਤੋਂ ਬਾਅਦ	ਪੈਰਾ 16
[2013] 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 968	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16
(2019) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 95	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16
1999 ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਜੇ. 4321	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 18.1
1999 ਸੀਆਰਆਈਐਲਜੇ 4582	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 18.1
[2015] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 394	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 19.1

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 194-195 ਦੀ 2012.

ਸੀਆਰਐਲ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.05.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. ਅਪੀਲ ਨੰ. 1999 ਦਾ 121 ਅਤੇ 1999 ਦਾ 139.

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਕਪੂਰ, ਮੋਹਿਤ ਰਾਡੂ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ , ਸਕਸ਼ਮ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਅਤੇ . ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭਾ ਦੱਤਾ ਮਖੀਜਾ, ਸੀਨੀਅਰ. ਵਕੀਲ, ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ, ਬੀ.ਵੀ ਬਨਾਮ ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 23.05.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 1999 ਦਾ 121 ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 30.01.1999 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ 1998 ਦਾ 2; ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

2. ਪਦਾਰਥਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ: ਇੱਕ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 100% ਸੜਨ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀੜਤ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 18.12.1997 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 3.00-3.15 ਸ਼ਾਮ., ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰ. 17 ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਗਵਰਧਨ ਪਾਰਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਲੋਕ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ('ਪੀਸੀਆਰ') ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ 3.28 ਸ਼ਾਮ. 'ਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਅੰਜੂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਾਰਮ । ਵਿੱਚ 467 (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਏ) ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੀਸੀਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਨੇ ਐਮਐਲਸੀ (ਸਾਬਕਾ) ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ) ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਉਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਰੇਸ਼ (ਤੇਲਵਾਲਾ), ਦੋਵੇਂ ਏ-ਬਲਾਕ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।[1]

4. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-16) ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਸੀ. ਯੂ. ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਸੀ. ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ (ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਏ) ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਜਦੋਂ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਰੇਸ਼ (ਤੇਲਵਾਲਾ) ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਤੇਲ ਡਿਪੂ ਸੀ; ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਸੀ; ਉਸ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਤੇਲ ਡਿਪੂ ਸੀ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।[2]

5. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਅਤੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਵਧੀਕ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। 1997 ਦਾ 780 ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸਾਈਟ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ; ਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ; ਸੜੇ ਹੋਏ ਕਪੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁੱਕੜਾ (ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ) ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ, ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ।

[1] ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਨ।

[2] ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ) ਅਤੇ ਐਮਐਲਸੀ (ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ) ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰੰਗਦਾਰ ਕੰਟੇਨਰ, ਇੱਕ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸਵੈਟਰ, ਇੱਕ ਮਾਚਿਸ ਦਾ ਡੱਬਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਸਟਿਕਸ ਸਨ; ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਬਤ ਮੈਮੋ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

6. ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ 18/19.12.1997 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। 19.12.1997 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਵਧੀਕ ਐਸਐਚਓ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ 19.12.1997 ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ 100% ਐਂਟੀ-ਮਾਰਟਮ ਅੱਗ ਦੇ ਸੜਨ ਦੇ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

7. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ; ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ., ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।

ਸਬੂਤ

8. ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰ. 1998 ਦਾ 2 ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁੱਲ 19 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਜੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਪਾਲੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸੀ. ਟੀ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ; ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਹੈੱਡ ਸੀ. ਟੀ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ; ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਐਲ/ਸੀ. ਟੀ. ਰਾਜੇਸ਼; ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ (ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਮਿਲੀ) ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਐਲ/ਸੀਟੀ। ਅੰਜੂ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ) ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ (ਜੋ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਬਰਨਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਕਥਿਤ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮਐਲਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਡਾ. ਐਚ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ (ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਡੈਥ ਸੰਖੇਪ/ਡਿਸਚਾਰਜ ਸਲਿੱਪ' ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ) ਪੀਡਬਲਯੂ-10 ਹੈੱਡ ਸੀ. ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼; ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਗੁਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ) ਪੀਡਬਲਯੂ-12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਿਸ ਨੇ ਸਕੇਲ ਕੀਤੀ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਜੋ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ) ਪੀਡਬਲਯੂ-14 ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਪੀਡਬਲਯੂ-15 ਸੀ. ਟੀ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ; ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ) ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ) ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਹਰੀਸ਼ ਰਾਮ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ) ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-19 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ((ਜਿਸ ਨੇ ਐਸ.ਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ.

9. ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸੀ. ਟੀ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ; ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਹੈੱਡ ਸੀ. ਟੀ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ; ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਐਲ/ਸੀ. ਟੀ. ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹ ਰਾਜੇਸ਼, ਪੀਡਬਲਯੂ-10 ਹੈੱਡ ਸੀ. ਟੀ. ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਗੁਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-15 ਸੀ. ਟੀ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ, ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ।

9.1. ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਜੂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ; ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਡਿਪੂ ਸਨ; ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਰਕਰ ਸਨ; ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਡਰ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।

9.2. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਪਾਲੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਰਦਾਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ।

9.3. ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਦੇ ਪਾਰ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਧੂੰਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ; ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ; ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਵੇਖੀ; ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਟੂਟੀ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀੜਤ ਦੀ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼' ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ 100 ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ' ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ।

9.3.1. ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਤੋਂ ਪਲਾਟ ਨੰ. 17 ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 17 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ/ਗਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 17 ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਕਾਸ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਵਿੰਦਰ ਆਟੋ ਤੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿੰਕੂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ; ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਜਾਂ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ-

"..... ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੀੜਤ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ.... "

ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਦਲਿਤ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪਲਾਟ ਵੱਲ ਪੋਲੀਥੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ,

"... (ਐੱਲ.ਡੀ. ਐਡਲ. ਪੀ.ਪੀ) ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ 10/12 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਿੰਕੂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਘਟਨਾ ਦੇ 2/3 ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਟੀ.ਵੀ. ਲੋਕ ਪਲਾਟ ਨੰ. 17 ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕੈਸੇਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਿਟੀ ਕੇਬਲਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਟੀ ਕੇਬਲਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਤ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਸਿਟੀ ਕੇਬਲਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਉਸ ਪਲਾਟ ਵਿੱਚ ਪੋਲੀਥੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। (ਐਲ.ਡੀ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਲ. ਪੀ.ਪੀ.) "

9.3.2. ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"... ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਗਭਗ 100 ਜਾਂ 120 ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

5 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਟੋਨੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਟੋਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਇਤਰਾਜ਼) ਟੋਨੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। "....

9.4. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਡਾ. ਐਚ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਰਨਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ 18.12.1997 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 19.12.1997 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ/ਡਿਸਚਾਰਜ ਸਲਿੱਪ (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-9/ਏ) ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ

"ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਰਿਹਾ। ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-9/ਏ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ-9/ਏ ਨੂੰ ਓ ਪੀ ਡੀ ਕਾਰਡ ਤੋਂ 'ਪੁਲਿਸ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

9.5. ਪੀਡਬਲਯੂ-14 ਡਾ.ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

"...ਸੱਟਾਂਃ (1) ਸੱਜੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹੱਥ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। (2) ਡਰਮੋ-ਐਪਰਡਰਮਾਈ ਬਰਨ ਸਤਹੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਬਰਨ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਲਗਭਗ 100% ਸੀ. ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਲਾਲੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਚਮੜੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖੇਤਰ ਚਿਹਰੇ, ਛਾਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਚਮੜੀ ਦਾ ਛਿੱਲ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਡੋਰਸੋਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ), ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਮੋ ਮੋਢੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀਟ ਸਪਲਿਟ ਲੇਸਰੇਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ....ਲੱਤ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ, ਸੰਕੇਤ

ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਸੀ।

9.6. ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਏ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ 'ਐਕਸ' ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਡਾਕਟਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਆਖਰਕਾਰ 4.00 ਸਵੇਰੇ ਮਰ ਗਿਆ. ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਡਾਕਟਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9.7. ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਜਦੋਂ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਬਰਨਜ਼ ਵਾਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਕਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ (ਤੇਲਵਾਲਾ) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਹ ਖੇਤਰ 100% ਡੂੰਘੇ ਜਲਣ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸਸੈਕਸੈਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

"ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਰਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬਰਨਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਐਸ. ਜੀ. ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ/ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ।

ਜੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵੇਲੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਦਰਦ ਨਾਲ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੁਰਘਟਨਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਜੂਨੀਅਰ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਮ. ਐਲ. ਸੀ. ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ. ਮੈਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਬਕਾ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਕੋਈ ਕਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਐਕਸ 'ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ. ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਸਫ਼ ਗਿਆ ਸੀ।

9.8. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਐਲ/ਸੀਟੀ. ਅੰਜੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 18.12.1997 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. 467. ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੀਸੀਆਰ ਦੇ ਅਸਲ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਬੀ ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

9.9. ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਸੀਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਡਿਊਟੀ' ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਡਲ ਮਿੱਲ ਰੋਡ, ਗਵਰਧਨ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ; ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਥਾਨ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੀ. ਸੀ. ਆਰ. ਵੈਨ ਦੁਆਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 09.50 ਵਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰੱਕਾ ਸੌਂਪਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਥਾਣਾ ਨੰ. 780/97 ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਲੈ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ/ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:

"... ਲਗਭਗ 1 1/2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਹੈ। ਪੀਐਸ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲਗਭਗ 15/20 ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇੰਸਪ. ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪ. ਰਾਜੇਸ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਰਾਤ 9.50 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਮੌਜੂਦਗੀ.... ਆਈ. ਓ. ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ... "

9.10. ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐੱਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18.12.1997 ਨੂੰ ਉਹ ਪੀਸੀਆਰ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 3.30 ਸ਼ਾਮ. 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਕੂਟਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ' ਤੇ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰ. 17 ਗਵਰਧਨ ਪਾਰਕ ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ 20-30 ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ; ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ; ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਨਾਲ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5-7 ਮਿੰਟ ਲੱਗ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਖੁਦ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

9.11. ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਡੀਡੀ ਨੰਬਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। 21ਏ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ; ਉਸ ਦੇ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ' ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਨੂੰ ਪੀ. ਸੀ. ਆਰ. ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਫਿਰ ਉਹ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਸੀ. ਯੂ. ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 7.50 ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵਰਬੈਟਿਮ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੱਬੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਕਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਸਾਈਟ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 18/19.12.1997 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 19.12.1997 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਵਧੀਕ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9.11.1. ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:

"... ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ' ਤੇ, ਮੈਂ ਡੀਡੀ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। 21 ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

* * * * * * * * *

...ਮੈਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

9.11.2. ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਗਭਗ 5.45 ਤੋਂ 6 ਸ਼ਾਮ. 'ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਣ' ਤੇ, ਉਸਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਐਮਐਲਸੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ; ਉਸਨੇ ਲਗਭਗ 8 ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਨਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸਡੀਐਮ ਜਾਂ ਐਮਐਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸਡੀਐਮ ਜਾਂ ਐਮਐਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੋਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

9.11.3. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਪੱਟੀਆਂ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਅਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ' ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

"ਮਰੀਜ਼ ਸ਼ਾਮ 8 ਵਜੇ ਲਗਭਗ 7.45 ਵਜੇ ਆਈਸੀਯੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ।.... ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਰਸ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। (ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ) ..... ਮੈਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। (ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ) ਜਦੋਂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਈਸੀਯੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ ਪੱਟੀਆਂ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਟੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਉੱਤੇ ਬਿੰਦੂ ਏ ਉੱਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਈਸੀਯੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

9.11.4. ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਜਾਂ ਨੇੜ੍ਹਲੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ।

9.12 ਵਜੇ. ਪੀਡਬਲਯੂ-19 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਸਐਚਓ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 19.12.1997 ਨੂੰ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18.12.1997 ਨੂੰ ਉਹ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ; ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਆਈਸੀਯੂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਮਐਲਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਡੀਡੀ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੀਪੀ ਮਟਿਆਲਾ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੀਪੀ ਈਸਟ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਤਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੇਸ਼ਕ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।

10. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਅਰਥਾਤ, ਐਮਐਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ (ਸਾਬਕਾ) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ) ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਸਾਬਕਾ) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ) ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

10.1. ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਵੱਲੋਂ 18.12.1997 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.35 ਵਜੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗਣਪਤ ਰਾਮ ਉਮਰ 23 ਸਾਲ ਐਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਐਚ-603, ਪੰਖਾ ਰੋਡ ਵਜੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਨ. ਦਿੱਲੀ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗਭਗ 3.30 ਸ਼ਾਮ. ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ 4.35 ਵਜੇ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ 'ਚੇਤੰਨ, ਓਰੀਐਂਟਡ' ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਤਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ-100% ਡੂੰਘੀ ਬਰਨ' ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆਃ

ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ (ਤੇਲਵਾਲਾ) 3 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ' ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

10.2. ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ) ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਲਗਭਗ ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਪੁੱਤਰ ਗਣਪਤ ਰਾਮ, ਪੁੱਤਰ ਏ-603, ਪੰਖਾ ਰੋਡ, ਜੇ.ਜੇ.ਕਲੋਨੀ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ 23/24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬਿਆਨ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਾਹਨ ਨੰ. ਡੀ ਐਲ-ਆਈ ਐਲ -0382 ਟਾਟਾ 407 ਰਘੁਨਾਥ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ ਜੋ ਚੱਡਾ ਹੋਟਲ, ਜੇ.ਜੇ.ਕਲੋਨੀ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਹਨ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੱਥੂ ਅਤੇ ਰਾਜੂ ਹਨ। ਹਸਤਾਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਤੇਲ ਡਿਪੂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਮੈਂ ਪੀਤੀ। ਸੁਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਤੇਲ ਡਿਪੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ 795, ਜੇ.ਜੇ.ਕਲੋਨੀ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ 686, ਜੇ.ਜੇ.ਕਲੋਨੀ, ਪੰਖਾ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਚਿਸ ਜਗਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

10.3. ਮੌਜੂਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਢੁਕਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੀਸੀਆਰ ਫਾਰਮ (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਬੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ 'ਸਕੂਟਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ, ਡੱਲ ਮਿੱਲ ਰੋਡ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਹੈ'। ਭਾਗ-2 ਵਿੱਚ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ 100% ਸੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ; ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ 'ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗਣਪਤ ਰਾਮ ਉਮਰ 23/24 ਸਾਲ ਆਰ/ਓ 603 ਪੰਖਾ ਰੋਡ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ' ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਭਾਗ III ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ 100% ਸੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਸੁਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ'।

11. ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ('ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

[3]ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8/ ਏ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਕਰਨ 'ਟੇਲਵਾਲਾ' ਨੂੰ ਬਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੈ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

11.1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ
ਸਵਾਲ.3 ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਹੋ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਝਗੜੇ/ਝਗੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਰ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ. ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ। ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਗਲਤ ਹੈ।

* * * * * * * * *

ਸਵਾਲ.20 ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਏ ਬਲਾਕ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ. ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਏ ਬਲਾਕ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
* * * * * * * * *

ਸਵਾਲ.43. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ. ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

11.2. ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਝੂਠੇ ਸਨ।ਉਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦਿੱਤਾਃ-

ਸਵਾਲ.42 ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
ਉੱਤਰ. ਮੈਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਾਂ। ਮੈਂ " ਮੈਸਰਜ਼ ਨਵੀਂ ਡੀਲਕਸ ਪੈਂਟ " ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਡਿਪੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਝੂਠੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ "।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ 12. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 30.01.1999 ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

12.1. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਐਮਐਲਸੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੀਡਬਲਯੂ 8/ਏ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"16. ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਸਾਬਕਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਬਣਾਏਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਦਨੀਤੀ ਜਾਂ ਵੈਰ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਐਮਐਲਸੀ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8/ਏ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ ਜੋ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸੇ ਬਿੰਦੂ 'ਏ' 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਲਡੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਐਮ. ਐਲ. ਸੀ.' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਸੀ. ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8/ਏ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਚੂਕਵਾਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੇ ਕਰਾਸਸੈਕਸੈਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਬੁਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਉਲਟ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਮਐਲਸੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾ.

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਸੁਸ਼ਮਾ ਕੋਲ ਖ਼ੁਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੁਹਾੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣਦੀ ਸੀ।..... ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਡਾ. ਐਚ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8/ਏ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਮਐਲਸੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8/ਏ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

12.2. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ

"18. ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡੀਡੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ 3.15 ਸ਼ਾਮ' ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਦੁਆਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੰਸਪ. ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਡਾ. ਐਚ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਕਸ. ਪੀ. ਡਬਲਯੂ-16/ਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-17 ਡਾ ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ 7.50 ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਲਈ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਏ' ਤੇ ਭਾਗ ਏ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਵਜੋਂ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਈਓ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਲਈ ਫਿੱਟ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈਓ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਮਾਂ. ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਦਾ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਏ 'ਤੇ ਭਾਗ ਏ' ਤੇ ਝੂਠਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਏ 7.50 ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16 ਐਸ.ਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ 7.50 ਸ਼ਾਮ. 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਤੋਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈਓ ਵੱਲੋਂ ਮਨਘੜਤ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਐਕਸ. ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-16/ਏ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਈ. ਓ. ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।.....

19. ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਐਮਐਲਸੀ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8/ਏ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਬੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਉੱਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀ. ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਐੱਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੁਕਕਾ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ 9.55 ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਫਆਈਆਰ 10.20 ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਐਮਐਲਸੀ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8/ਏ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 18.12.97 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਥਾਣਾ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 19.12.97 ਵਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 18/19.12.97 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਜਾਂ ਮਨਘੜਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

12.3. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ 100% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰਃ

25.....ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 100% ਸੜਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-17, ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੂਰੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

26. .... ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿਰਫ ਆਈਓ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਲਈ ਐਸਡੀਐਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਜਾਂ ਐਲ. ਡੀ. ਤੋਂ ਮਰਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
12.4. ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀੜਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾਃ

"29..... ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਭਾਵ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏ-603, ਜੇ.ਜੇ. ਕਲੋਨੀ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ (ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਅਤੇ ਰਿੰਕੂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਉਸ ਪਲਾਟ ਵੱਲ ਪੋਲੀਥੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਟੀ. ਵੀ. ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਸੇਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਪਲਾਟ ਵਿੱਚ ਪੋਲੀਥੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਲਿਜਾਣ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰੋ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਾਂਚ-ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਤੋੜ੍ਹਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

12.5 ਹੈ. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12.6. ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾਃ

"42. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਸ.ਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਜੂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 2/3 ਮੌਕਿਆਂ' ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਕਰਾਸਸੈਕਸੈਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਮਕਸਦ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

12.7. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾਃ

"50. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਾਬਕਾ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਫਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਝਗੜਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਬਤ ਹਾਲਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ।

12.8. ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

13 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1999 ਦਾ 121 ਅਤੇ 1999 ਦਾ 139 ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਐਮਐਲਸੀ (ਸਾਬਕਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-16) ਨੂੰ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ।

13.1. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੀਸੀਆਰ ਫਾਰਮ (ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-7/ਏ) ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਸੀਟੀ ਅੰਜੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਫਾਰਮ (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਏ) ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਸੀ. ਟੀ. ਅੰਜੂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

"11.... ਆਮ ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅੰਜੂ ਨਾਮ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਉਮਰ, ਪਤਾ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 100% ਸੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਏਐਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਦੇ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

13.2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ,-

"14. ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ' ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

13.3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"21. ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਬਲਕਿ ਐਵੇਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਤਾ ਵੀ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਭੀਰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13.4. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-16 ਐਸ.ਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆਃ

30. ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਮਕ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਨਾਮ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਪਤੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਤੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਸੀ. 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ? ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਜ਼ੁਕ, ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਫਿੱਟ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ.

31... ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-14/ਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ 100% ਐਂਟੀ-ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ....ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਵ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਡੋਰਸਮ 'ਤੇ ਛਿੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚਮੜੀ ਡੋਰਸਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੱਥਾਂ' ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੱਥ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਹਿੱਸੇ' ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਡੋਰਸਮ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਡੋਰਸਮ ਉੱਤੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਛਿੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਸੀ।

13.5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 29 ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“28..... ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਗਈ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ' ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 29 ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 29.

13.6. ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਵਾਦ

14. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਅਟਕਲਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁੱਲ ਅਤੇ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਸੀ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਸ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-14/ਏ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ 100% ਡੂੰਘਾ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਸੜ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਗੂਠੇ ਸਮੇਤ ਜਲਣ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ; ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇੱਕ ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵਾਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਕੋਲ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਖੁਦ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 13-ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਡਾਇੰਗ ਡੈਕਲਰੇਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਪੈਰਾ-ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਤੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ, ਕਥਿਤ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। : ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1998 ਐਸ. ਸੀ. 2809, ਊਕਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜਃ ਜੇ. ਟੀ. 2001 (4) ਐਸ. ਸੀ. 472, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਃ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1979 ਐਸ. ਸੀ. 1173, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ : ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1972 ਐਸ. ਸੀ. 1557 ਅਤੇ ਥੁਰੁਕੰਨੀ ਪੋਂਪੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜਃ ਏ. ਆਈ. ਆਰ 1965 ਐਸ. ਸੀ. 939.

14.1. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਠੋਸ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨ

ਘਟਨਾ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਮਾਰਕੀਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਨ; ਅਤੇ ਫਿਰ, ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14.2. ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਟੈਂਪੂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਦਾਹ ਵਜੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

14.3. ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੂਰੇ ਰਸਤੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਕਰਣ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਚੇਤੰਨ ਸੀ।

14.4. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਸ ਦਾ ਸਿਰਫ ਭਾਗ I ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਏ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗ II, III ਅਤੇ IV ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲੋਂ ਉਚਾਈ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

14.5. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀ ਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜਃ (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 116 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਵੱਲ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ।

15. ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨਃ (ਏ) ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਕਾਰਡ ਜੋ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (ਬੀ) ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਟੋਨ ਅਤੇ ਟੇਨਰ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ; (ਸੀ) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ, ਕਥਿਤ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸੀ; (ਡੀ) ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ' ਤੇ 100% ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ; (ਈ) ਕਿ ਐਮਐਲਸੀ ਜਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; (ਐਫ) ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਝਣਯੋਗ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸ਼ੱਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; (ਜੀ) ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

15.1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੰ. 2 ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਉਦੋਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

15.2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੰ. 2 ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਲਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜਃ 2019 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 621 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15.3. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ' ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾਃ (2002) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710 ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇਃ (2013) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 159 ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚਃ (2019) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 95 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਪਦਾਰਥਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪੀੜਤ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਜਾਣੂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਟਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਨੇ ਖੁਦ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16.1. ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ. ਐਕਸ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 100% ਜਲਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਹੱਥ/ਹਥੇਲੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਹੱਥ ਦਾ ਡੋਰਸਮ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ' ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ, ਦੁਬਾਰਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਲਈ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਪਤੇ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ; ਅਤੇ ਇਸ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵੀ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

16.2. ਪੀੜਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਆਤਮਦਾਹ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਤੇ ਸੀ; ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਆਤਮਦਾਹ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16.3. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਜੂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ।

16.4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
17. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾਃ ਸਿਧਾਂਤ

18. ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜਃ (2002) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

18.1. ਲਕਸ਼ਮਣ ਦੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜੋ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਸੱਚਾ, ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਪਾਪਰਾਮਬਾਕਾ ਰੋਸਾਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ. ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜਃ 1999 ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਜੇ. 4321 ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੋਲੀ ਚੁਨੀਲਾਲ ਸਾਵਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜਃ 1999 ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਜੇ. 4582, ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਅਸੰਗਤ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈਃ-

"3. ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਉਮੀਦ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਝੂਠ ਦਾ ਹਰ ਉਦੇਸ਼ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਉਹ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਹੁੰ ਅਤੇ ਕਰਾਸ-ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿੱਥੇ?

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਸੰਕੇਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹੁੰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਾਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਵਜ਼ਨ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਦਾਲਤ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸੁਭਾਅ ਹੋਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18.2. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੋਲੀ ਚੁਨੀਲਾਲ ਸਾਵਜੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਪਰੰਬਕਾ ਰੋਸੰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ,

"5... .ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਅਤਿ ਤਕਨੀਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਚੇਤੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛੇ ਸਨ।

ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਮਰਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਾਪਰਾਮਬਾਕਾ ਰੋਸਾਮਾ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1999) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 695 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਲੀ ਚੁਨੀਲਾਲ ਸਾਵਜੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (1999) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 562 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

19. ਦਲ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗਾ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ,-

"20. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ, ਫਾਰਮੈਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

21. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਲਾਨ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

22. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ' ਤੇ ਰੱਖੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵੀ ਸੜ ਗਈ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਭਾਵ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ, ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚਮੜੀ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਡ਼ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਪਹਾਡ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਵ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

19.1. ਭਗਵਾਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ 92% ਜਲਣ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੈ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ) (2015) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 749 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ 100% ਸਡ਼ਨ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ-

"23...(ਬੀ). ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 92% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮਰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

24. ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹੁਣ ਰੈੱਸ ਇੰਟੈਗਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਜੈ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) 2015 (4) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 749 ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂਃ (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 759, ਪੈਰਾ 23-24)

'23. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 100% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮਾਫੀਭਾਈ ਨਗਰਭਾਈ ਰਾਵਲ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜਃ (1992) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 69 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 99% ਸਡ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਰੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੁਕਸ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
24. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਲ ਸਿੰਘਃ (2013) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 159 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੌਤ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 100% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

25. ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 92% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿਊਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਗਿਆਨ ਕੌਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 100% ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ' ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਚੱਟਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਵ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਗੈਰ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:-

"5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੀਟਾ 100% ਸੜ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ' ਤੇ ਰੀਟਾ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਵ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਾ. ਅਜੈ ਸਾਹਨੀ-ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੀਟਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ 100% ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਅਨੇਜਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ 100% ਸੜ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰੀਟਾ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਅੰਗੂਠੇ ਸੜ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਣਉਚਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

20.1. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਘੱਟ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਇਆ:-

"8. ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ....."

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

20.2. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸ਼ੱਕੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਸਨ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਾਇਆਃ-

"9..... ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੋਰ ਸੱਚੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ... "

20.3. ਥੁਰੂਕੰਨੀ ਪੋਮਪੀਆ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਸਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ-

"10. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਏਰਨਾ ਦਾ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਨ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 'ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਹੈ|

ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ, ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20.4. ਊਕਾ ਰਾਮ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਃ

“6. .... ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਸੱਚਾ ਸੀ, ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

20.4.1. ਊਕਾ ਰਾਮ ਦੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਪਾਇਆ।

21. ਜੋ ਕੁਝ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ-

i) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਘੋਸ਼ਕ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਬਿਆਨ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

iii) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

iv) ਜਦੋਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

v) ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੌਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਪਰ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

vi) ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

vii) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਬਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਘੋਸ਼ਕ ਦੀ ਫਿੱਟ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੋਵੇਗੀ।
viii) ਜੇ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।
22. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਐਕਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ
23. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਪੀਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੈਨ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ; ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-9 ਡਾ: ਐਚ.ਕੇ. ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਓ. ਪੀ. ਡੀ. ਸਲਿੱਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬਰਨਜ਼ ਵਾਰਡ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮੈਡੀਕੋ ਲੀਗਲ ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 3.00-3.15 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਐਮਐਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 8/ਏ) ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮ 4.35 ਵਜੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਲੋੜਾ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ

. ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

23.1. ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐੱਮਐੱਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਿਊ-8/ਏ) ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ' ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ (ਤੇਲਵਾਲਾ) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ'। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਵਿੱਚ 'ਤੇਲਵਾਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਰੈਕਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਸਥਾਨਕ ਸਮੀਕਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ) ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੜ ਰਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ' ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੀ ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ 'ਤੇਲਵਾਲਾ' ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਦਰਭ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

23.2. ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਤਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ-100% ਡੂੰਘੀ ਬਰਨ' ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ 'ਨਾਜ਼ੁਕ' ਸੀ, ਇਹ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ 'ਚੇਤੰਨ, ਅਨੁਕੂਲ' ਸੀ। ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 100% ਡੂੰਘੀ ਜਲਣ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਟਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਟਿੱਪਣੀ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ 100% ਡੂੰਘੇ ਬਰਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਅਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ.

ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ

24 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ. ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੇ ਐਸਆਈ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ), ਜੋ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੇ ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਏ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ' ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਉਸ ਵਾਹਨ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 100% ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਦੋ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨਾਮੇ ਹਨ।

25. ਇੱਥੇ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਪਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ

ਸਿਰਫ਼ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1 ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ, ਡਾਕਟਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 (ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ) ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

25.1. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਚੈਪਟਰ 13-ਏ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਢੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇੱਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਬਿਆਨ ਸਧਾਰਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ; ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਸ਼ੱਕੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ, ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-19 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਮਐਲਸੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਿਊ-16/ਬੀ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

25.2. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 100% ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਵਿਗੜਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਹੀ, ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਜੈ ਪਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਹੱਦ-92% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 100% ਤੱਕ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ. ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਇਸ ਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਿੰਦੂ' ਤੇ, ਝੂਠ ਦੇ ਹਰ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਰਗੇ ਅੱਗ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪੀੜਤ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਟਦੀ ਉਮੀਦ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤਕ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਗਤੀ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਜਾਂ ਗਲਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੱਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੁਕਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ [4] ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ, ਭਾਵੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ
ਸਿਰਫ 100% ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ.

25.3. ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪੀੜਤ 100% ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਥਿਤ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਿਤ ਹਨ. ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ|

[4] ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਉਪਰੋਕਤ).

ਜਿਸ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਸਆਈ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-19 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਜਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਦਲ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਗੂਠੇ ਵਰਗੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ 100% ਡੂੰਘੀ ਜਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਡੋਰਸਮ 'ਤੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਛਿੱਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 16/ਬੀ' ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਸਾਬਕਾ ਉੱਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਦੇ ਗਲਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

25.4. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਪੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗ ਦੀ ਸੱਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਗਰ, ਤਿੱਲੀ, ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅੱਗ ਦੀ ਸੱਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਉਲਟ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਪਤੇ ਸਮੇਤ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਦੱਸੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਐਕਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਹਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1 ਪੁਸ਼ੋਤਮ ਵੀ ਉੱਥੇ ਸੀ; ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਚਿਸ ਜਗਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)
[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

25.5. ਉੱਪਰ ਜੋ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਬਿਆਨ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਿਊ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਿਊ-16/ਬੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ

26. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀੜਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਂਪੋ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26.1. ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-6, ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਧੂੰਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ; ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਮੌਕੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ; ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਵੇਖੀ; ਉਹ ਪਾਣੀ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਟੂਟੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨੰਬਰ 100' ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਏਪੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 2 ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਪੀੜਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ।" ਇਸ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਇੱਕ ਟੋਨੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਝਾਅ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਦਾਹ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26.2. ਇਸੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਆਤਮਦਾਹ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਥਿਊਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

26.3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੱਖਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੋਰ ਵਿਵਾਦਾਂ

27. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

27.1. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਐਕਸ ਪੀਡਬਲਯੂ-8/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀਡਬਲਯੂ-16/ਬੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਹਮਲਾਵਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ, ਦੂਜਾ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.]

ਮਾਰਕੀਟ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

27.2. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਸਿਰਫ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਨੰ. 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਜੂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ।

27.3. ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਸੀਆਰ ਦਾ ਸਿਰਫ ਭਾਗ । ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਸੀਟੀ ਅੰਜੂ ਦੀ 12.08.1998 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ 31.08.1998 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੀਸੀਆਰ ਦਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਬੀ ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਸੀਆਰ ਫਾਰਮ ਦੇ ਭਾਗ II, III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਅਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਪਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

27.4. ਕਾਫ਼ੀ ਬਹਿਸ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਏਐਸਆਈ ਹਰੀਸ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਦਰਦ ਨਾਲ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਾਮ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਡਾ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਮਐਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-18, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

27.5. ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਮਾਚਿਸ ਸਾੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀ ਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਅਤੇ ਕਲਾਬਾਈ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

27.6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਝਾਅ ਨੰ. 1 ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2 ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਜੋ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਸੁੱਟਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ

28. ਉੱਪਰ ਜੋ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

29. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

